

a doporučeními bezprostředně využitelnými ve výuce.

Dr. Mastný patřil k těm vysokoškolským učitelům poválečné éry, kteří se významnou měrou zasloužili o zkvalitnění výuky matematiky na všech stupních našich škol. Jeho činnost byla po zásluze oceněna v r. 1962, kdy mu byla in memoriam udělena stříbrná medaile Jednoty československých matematiků a fyziků.

J. HÁJEK

Neměl by být zapomenut

Mám na mysli doc. PaedDr. Oldřicha Audyho, který po řadu let vyučoval na Pedagogické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně teorii a historii literatury pro děti a mládež spolu s teorií literární výchovy.

Uplynulo totiž právě deset let od jeho úmrtí (17. 10. 1995) a vzhledem k tomu, že v roce 1971 musel opustit univerzitu pro své politické postoje, je to vlastně už čtyřiatřicet let, co okruhu spolupracovníků sešel z očí a postupem času i z mysli. Ale zavzpomínáme-li si, je docela nesnadné vypočítávat, jak rozsáhlé byly jeho kulturní aktivity, jak bohaté měl kontakty, čím vším byl – po nerudovsku – rád: básník, (útlá sbírka Hlas, 1932) spisovatel, kritik a teoretik literatury pro děti, o jejíž hodnoty po celý život usiloval, zaujatý člen řady společností sledujících zájmy dětské literatury, didaktik, autor čítanek, vysokoškolský pedagog. Nezmýlíme se však, napíšeme-li, že uprostřed toho všeho, od počátků práce na venkovských a měšťanských školách až po léta svého docentského působení, byl celou svou bytostí učitel. V tom ušlechtilém smyslu slova. Vážil si dětí jako nositelů hodnot dětství samého, přišlátiho občanství a lepšího lidství. Rozuměl si se studenty – budoucími učiteli, vždy přímý a přístupný, noblesní, rozmyslný, prozrazující filozofickou vzdělanost a estetické cítění. Věřil v působivost výchovy rozumové, estetické i mravní. Vždyť „někdo na světě musí začít nově žít“, „někde vyrostou duše neotrocké, přímé jako jedle“.

Touto těžce vydobývanou vírou vyznívá Audyho román *Údolí se zvedla* (1947).

Vypráví osudy tří generací svobodnického rodu Daxů v převratném 16. století ve Švýcarsku, v čase rozvíjející se reformace. Pokusy o změny hospodářské a proměny duchovní, zrající v horalských dědinách, se střetávají slovem i zbraní s oficiálními reformními proudy, které vítězí; nositelé myšlenek lidových hnutí opouštějí zemi, mezi nimi Matteo Dax, který se vydává do „vychválené země Moravské“. Román, už svými historickými konflikty velmi zajímavý, nese zřejmě i aktuální významy skryté, přinejmenším odsouzení okupační nesvobody a vizi spravedlivého soužití lidí „neotrockých“ a „přímých“ v poválečné společnosti.

Další román, z méně vzdálené historie, ukončil Audy počátkem sedmdesátých let. Zobrazil účast českých zajatců – příštích legionářů – na bouřlivých událostech v Caricynu v roce 1917. Dosáhnout vydání rukopisu se mu však nepodařilo.

Jeho vlastní cesta literární krajinou od samého počátku vedla jinudy. V roce 1939 stihl ještě dostudovat češtinu a filozofii na Filozofické fakultě MU v Brně a plně se už v té době věnoval tvorbě pro děti (např. rozhlasové hry a literární pásma), po restrikci řady společenských organizací pracoval ve Sdružení pro výchovu mládeže literaturou a uměním a postupně měnil pozici autora za pozici kritika a teoretika dětské literatury. V roce 1940 se podílel na vzniku „sborníku statí a posudků“ *Literatura pro mládež* spolu s dalšími šesti autory, z nichž většina vyrostla stejně jako on v dominantní představiteli svého oboru (např. F. Holešovský, F. Tenčík). Studie jsou nedlouhé, sborník útlý. Ale i přes rozsahovou skromnost natrvalo vstoupil do historie literatury pro děti a mládež i s kolektivem svých autorů, kterým se dostalo pojmenování Brněnská skupina, resp. literární směr brněnský.

Důvodů je hned několik. Autoři statí jednotně a razantním gestem vysunuli za pomězi hodnotné literatury pro děti a mládež brakovou produkci a v souvislosti s tím požadovali zvýšení kritické náročnosti. Sami tento požadavek uplatnili v úvahách a v recenzích, ve kterých v rámci sborníku posoudili práce vydané pro děti v r. 1940. Audy se věnoval prázám čerpajícím ze soudobého života dětí a pracím s tematikou historickou.

Sdílel společný názor skupiny, že kritická náročnost, stejně jako úroveň historického zkoumání dětské literatury, se musí opírat o jasnou koncepci, o teoreticky spolehlivou bázi. Členové skupiny ji našli. Pochopili literaturu pro děti jako uměleckou hodnotu, esteticky funkční a realizující komplex svých funkcí prostřednictvím funkce estetické. Klestili cestu tzv. literárnímu směru a potlačovali po dlouhá léta dominující směr pedagogický. Výchovnou funkci knihy pro mládež odmítali v její podobě pedagogicky účelové, ale formulovali ji jako jeden z projevů funkce estetické. Vliv strukturalismu Jana Mukařovského je zde zřejmý. Stejně jako fakt, že autoři statí podnítili zájem o dětskou literaturu jako o závažnou větev literatury celonárodní, zájem zvláště žádoucí na počátku okupace, která probouzelá úzkost o budoucnost národa, zejména dětí, pro něž se oporou jejich češství měla stát právě hodnotná kniha. Se stejným záměrem vydal soubor čtyř mladých autorů *Život teprve začíná* (1944). Autorům přiznávale přál, aby se na spisovatelské dráze „rozvinuli v tlumočníky duchovních hodnot“.

Koncepci literatury pro děti a mládež definované v okupačním sborníku zůstal Audy důsledně věrný, i když z nebylo vždycky jednoduché. V roce 1946 se např. účastnil založení časopisu *Štěpnice* (pro teorii a kritiku dětské literatury) a hned v prvním čísle publikoval krásnou stať *Úsilí o styl a řád*, ve které znovu vyložil estetickou hodnotu knihy jako pramen její schopnosti oslovit duši dětského čtenáře. Strukturalistickou inspiraci redakce přijímala jako samozřejmost – a snad i tato okolnost přispěla k tomu, že *Štěpnice* byla v březnu 1947 pozastavena. Když byla obnovena v listopadu 1948, jméno Oldřicha Audyho v redakci chybělo. Vrátil se tam v roce 1949, kdy se *Štěpnice* začala orientovat na literární výchovu a kdy se otevřela možnost publikovat v nových časopisech. Audy obnovil svou pestrou kulturní činnost: spoluzakládal např. divadlo Radost, sestavil soubor klasických veršů pro děti (*Pomněnky našeho domova*, 1956), pilně pracoval na čítankách a na obrazových souborech pro školy. V té době už působil v brněnské pobožce Výzkumného ústavu pedagogického, dočasně na VAAZ, na níž

vydal spisek K četbě ve světových literatur, příznačně určený „pro výuku ve výchově uměním“.

Výchova uměním byla vůdčí motivací tvorby čítanek (5., 8. a 9. tř. základních škol, 2. třída gymnázií a středních škol), prolula Audyho doktorskou a habilitační práci a stala se náplní jeho činnosti na Pedagogické fakultě UJEP. Čítanky vycházely v padesátých letech a nesou jejich stopu. Musely respektovat dobové politické požadavky, např. výběrem textů z české, slovenské a ruské sovětské literatury. Ale je třeba uznat, že autoři vybírali s citem pro text, pro výchovu k vlastenectví i pro zamyšlení nad výrazovými prostředky zvolené ukázky.

Činnost na pedagogické fakultě v šedesátých letech poskytla Audymu dostatek prostoru pro rozvinutí bohatých zkušeností s literaturou i s lidmi. Zúročil je v kvalitě svých přednášek, jimiž ovlivnil během dvanácti let úctyhodný počet svých žáků. Stal se učitelem učitelů. Škoda, že jen na tak krátký čas. Jak jsme se už zmínili, v r. 1971 musel pro své politické postoje fakultu opustit.

V. VAREJKOVÁ

Nedožité devadesátiny Taťány Cablíkové

Dne 29. 12. 2005 vzpomene nedožitého jubilea Taťány Cablíkové. odborné asistentky někdejší katedry ruského jazyka Filozofické fakulty MU. T. Cablíková se narodila roku 1915 v Kazani a v Rusku strávila i léta svého mládí. Další její životní dráha je však spjata už s naší vlastí. Maturovala na ruském gymnáziu v Moravské Třebové, zřízeném za první republiky pro početnou emigraci ze SSSR, a po roce 1945 působila řadu let jako asistentka na jazykové katedře VUT, kde se podílela na tvorbě terminologických slovníků, učebních textů ap.

V padesátých letech absolvovala jako jedna z prvních dálkové studium ruštiny při konzultačním středisku tehdejší Vysoké školy ruského jazyka, které bylo zřízeno na naší filozofické fakultě. Získaná kvalifikace byla spolu s její dokonalou znalostí ruštiny podstatným činitelem pro to, aby se v roce